

Article Opinió - Joan Carles Villalonga - “La llengua: encara?”

Vist d'enfora, sembla curiós que l'ús d'una llengua sigui motiu central del debat públic. Potser fa de mal imaginar (tal vegada no en tenim prou informació) debats encesos a Dinamarca sobre la necessitat o no de defensar el danès en l'àmbit públic. O, anant a cercar casos de contacte lingüístic, un debat públic que tingués en el focus mediàtic la política lingüística dels cantons suïssos o la posada en dubte que un francoparlant pugui utilitzar la seva llengua als jutjats de qualsevol banda del país. O, per a més hilaritat, un hongarès amb aires academicistes defensant amb totes les armes dels principals diaris del seu país (i sense que ningú se'n foti) la imposició lingüística de la varietat del dialecte de Budapest, i fer-ho defensant que l'hongarès i l'estonià en el fons són la mateixa llengua.

Sigui pels motius que sigui, però, el debat lingüístic al nostre país és un dels trets que ens caracteritza políticament. Qui no ha entrat en política després d'haver estat un activista en favor de la llengua catalana? Què identifica més políticament un feixista espanyol sinó la negació de parlar català o qualsevol llengua que es parli a l'Estat que no sigui el castellà? Recordem el famós "háblame en cristiano", que ajunta tots els tòpics possibles en la unió d'una unitat nacionalsacrolingüística superior. La llengua, doncs, esdevé un element d'identificació política del més alt nivell. Seria complicat trobar algun altre lloc del món en què l'enterrament d'un lingüista, com va ser Pompeu Fabra, fos un esdeveniment polític de primer ordre en l'Espanya de la postguerra, encara que va morir a l'exili.

Així, resseguir el fil històric de l'autonomisme (he cercat la paraula més asèptica que he trobat, però em refereixo al republicanisme tant de finals del XIX com del XX, a la resistència franquista, a l'exili, a l'autonomisme de la transició) a través de la recerca i els estudis lingüístics i la creació literària és ben fàcil: sempre hi ha anat lligat. Els processos de normalització de la llengua i la feina de dignificació lingüística van a la par. I les polèmiques polítiques sempre han anat servides amb un bon trempó de discussions lingüístiques. L'època de Francesc de Borja Moll n'és un exemple meravellós: a la vegada que ens ha deixat un corpus espectacular de lexicologia i una referència lingüística de primer ordre, mantenia les discussions lingüístiques al fang de la política més grollera als diaris de l'època amb l'infame Pep Gonella, defensor a ultrança del secessionisme lingüístic sense base científica.

Aquest plantejament em du als nostres dies. Des de fa uns anys, el progressisme, que s'ha mostrat sempre partidari de la normalització lingüística i de l'avanç constant en la recuperació de la nostra dignitat cultural, ha mostrat certs signes de cansament, un cansament fins a cert punt de vista lògic. Fer política i parlar constantment de llengua arriba a cansar. Eixamplar la base del sobiranisme i entendre'l com una eina de major benestar per a les persones i d'una major capacitat per decidir sobre els nostres recursos sembla que ha de passar per rebaixar el to de la reivindicació lingüística. Plataformes polítiques amb contingut clarament progressista, sorgides de la necessitat d'obrir una nova era a la política actual que trenqui amb el bipartidisme i posi en primer plànol polítiques sacsejadores (socials, culturals, d'infraestructures encaminades al canvi de models de ciutat), també han tingut la necessitat de no posar en primer ordre la qüestió lingüística. També amb un objectiu intel·ligent: han deixat parlar de

llengua a aquells que sempre han esgrimit que en política només es parlava de llengua.

No penso que sigui, tampoc, una mala jugada. Dit això, però, anem alerta. L'horitzó d'anàlisi no ha canviat. El català segueix essent una llengua maltractada per les principals institucions de l'Estat. Segons les enquestes, la nostra llengua recula en l'ús social, cada vegada hi ha menys gent que el parla de forma espontània com a primera llengua, especialment a les zones més urbanes. No podem adoptar mai l'estratègia del vençut i situar-nos en el marc mental del vencedor, que a més es fa passar per víctima.

El model lingüístic a les nostres aules és un exemple de normalització de la llengua, i en cap cas d'afavoriment d'una llengua damunt una altra: no podem oblidar el suport que sempre ha donat a aquest model de llengua a l'escola el Comitè Europeu de les Llengües Minoritàries i, de rebot, el Consell d'Europa. No deixem de banda, tampoc, l'estirada d'orelles del comitè de ministres del Consell d'Europa del desembre passat, en què advertia l'Estat espanyol de l'incompliment de la Carta Europea de Llengües Minoritàries al seu territori, i l'incentivava a reforçar l'ús de les llengües regionals. Aquest és un marc ben diferent del que dibuixen les visions apocalíptiques interessades de la suposada dictadura del català, que des de més d'un sector s'esgrimeix. Així, el PSOE a casa nostra també ha adoptat la visió del marc impositiu, i sembla refer-se del model d'immersió lingüística que sempre havia defensat.

I és que és veritat. Més d'una vegada he agraït no tenir la qüestió lingüística com a bastió de combat. La política i la nostra dignitat no s'ho mereixen. Però tampoc no val pensar que és una lluita per deixar-la arraconada. Qui vol una societat que divideix clarament les llengües en bones i dolentes són els que tenen com a objectiu perpetuar la subjugació de la llengua catalana, i ho faran vestits de secessionistes lingüístics, de "progres" suposadament igualitaris "contraimposicions", d'occitanistes o, directament, de feixistes de sempre del "en castellano nos entendemos todos". I aquests no dubten a abanderar la llengua. Però de la pitjor manera.